

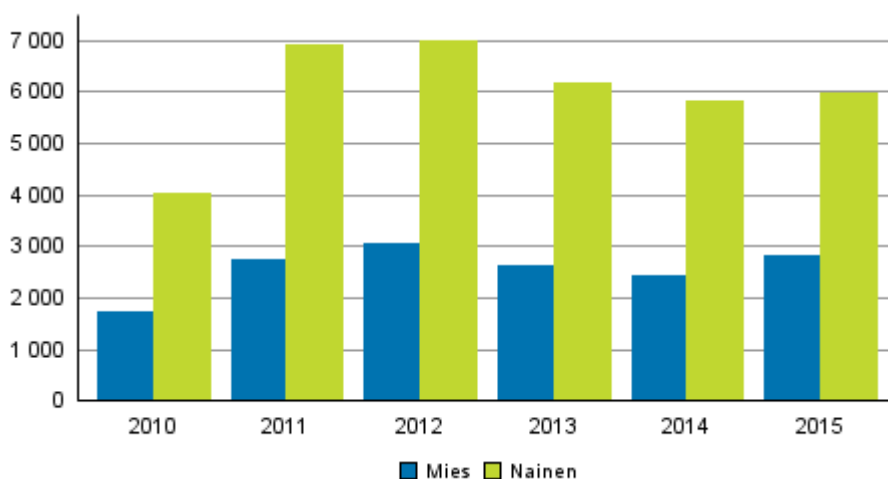
Rikos- ja pakkokeinotilasto 2015

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta 2015

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhreista lähes 70 prosenttia naisia

Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2015 viranomaisten tietoon tulleissa pari- ja lähisuhdeväkivaltarikoksissa oli 8 800 uhria, mikä on 6,7 prosenttia edellisvuotta enemmän. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhreista 67,9 prosenttia oli naisia. Kuitenkin runsaat puolet törkeistä pahoinpitelyistä ja henkirikoksen yrityksistä kohdistui miehiin. Perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan syylliseksi epäillyistä 77,8 prosenttia oli miehiä. Uhreista neljännes oli alaikäisiä.

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta uhrin sukupuolen mukaan vuosina 2010–2015

Vuonna 2015 tilastoidusta perhe- ja lähisuhdeväkivallasta 40,7 prosenttia oli avio- ja avopuolisoiden välistä väkivaltaa. Osuus on vajaa kolme prosenttiyksikköä pienempi kuin vuonna 2014. Vajaa viidennes perhe- ja lähisuhdeväkivallasta tapahtui entisten avio- tai avopuolisoiden välillä. Avio- ja avopuolisoiden sekä entisten avio- ja avopuolisoiden välisessä väkivallassa uhri oli nainen noin 80 prosentissa tapauksista. Lukumäärällisesti avio- ja avopuolisoiden sekä entisten avio- ja avopuolisoiden välinen väkivalta on edellisvuoden tasolla. Vuonna 2015 tuli ilmi 5 300 tapausta. Tässä tilastossa henkilöt katsotaan entiseksi avopariksi, jos he ovat asuneet yhdessä tilastovuotta edeltävänä vuotena, mutta eivät enää tilastovuonna.

Jos katsotaan vain täysi-ikäisiin kohdistunutta perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa, tästä tapahtui 32,3 prosenttia aviopuolisoiden välillä, 22,6 prosenttia avopuolisoiden välillä, 11,6 prosenttia entisten aviopuolisoiden välillä ja 14,0 prosenttia entisten avopuolisoiden välillä. Kaikkiaan täysi-ikäisiin kohdistuneesta perhe- ja lähisuhdeväkivallasta 80,5 prosenttia tapahtui nykyisten ja entisten avio- ja avopuolisoiden välillä. Miehillä tämä osuus oli 59,0 prosenttia ja naisilla 87,4 prosenttia. Miesuhreja oli 950 ja naisuhreja 4 300.

Runsas puolet henkirikoksen yrityksistä ja törkeistä pahoinpitelyistä kohdistui miehiin. Miehen ollessa uhri puolet epäillyistä oli miehiä. Naisen ollessa törkeän pahoinpitelyn tai henkirikoksen yrityksen uhri, epäilty oli mies yli 90 prosentissa tapauksista. Törkeitä pahoinpitelyitä ja henkirikoksen yrityksiä oli vuonna 2015 yhteensä 292, joista miehiin kohdistui 157.

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrin 2010–2015

Uhrin ja epäillyn suhde/vuosi	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Yhteensä	5 768	9 660	10 053	8 802	8 245	8 794
Epäilty uhrin vanhempi	1 393	1 876	2 311	1 862	1 799	2 315
Sisarukset	288	574	572	586	486	505
Lapsi kohdistanut vanhempaansa	289	510	505	469	487	470
Puolisoiden välinen yhteensä	2 469	4 444	4 424	3 805	3 572	3 581
...Aviopuoliso	1 548	2 780	2 765	2 387	2 196	2 105
...Avopuoliso	921	1 664	1 659	1 418	1 376	1 476
Entinen aviopuoliso	530	970	920	873	830	760
Entinen avopuoliso	606	979	1 014	948	885	915
Muu samassa taloudessa asuva	193	307	307	259	186	248

Kaikista tilastoiduista perhe- ja lähisuhdeväkivaltarikoksista hieman yli puolet oli pahoinpitelyitä ja vajaa neljännes lieviä pahoinpitelyitä. Laittomia uhkauksia oli runsaat 14 prosenttia ja lapsen seksuaalisia hyväksikäyttöjä vajaat 2 prosenttia kaikista tapauksista. Syylliseksi epäillyistä hieman vajaa puolet oli tekohetkellä alkoholin tai muun päihteen vaikutuksen alaisena. Perhe- ja lähisuhdeväkivallasta hieman yli puolet tapahtui samassa asunnossa asuvien henkilöiden välillä.

Alaikäiset uhrin

Vuoden 2011 alussa voimaan tullut lainmuutos lisäsi kirjattujen pahoinpitelyiden määrää huomattavasti. Lainmuutoksen myötä alaikäiseen tai läheiseen kohdistetut lievät pahoinpitelyt tulivat virallisen syytteen alaisiksi. Lisäksi huhtikuun 2015 alussa tuli voimaan lastensuojelulain muutos (1302/2014), jolla laajennettiin ilmoitusvelvollisuutta tilanteissa, joissa on syytä epäillä lapsen henkeen tai terveyteen kohdistunutta rikosta. Vuonna 2015 tietoon tulleet vanhempien alaikäisiin lapsiinsa kohdistamat väkivaltatapaukset lisääntyivät 29,0 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Poikiin kohdistuvat teot lisääntyivät 37,9 prosenttia ja tyttöihin 19,6 prosenttia. Lainmuutokset näyttäisivät myös lisänneen naisten osuutta kaikista perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan syylliseksi epäillyistä. Vuonna 2010 perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan syylliseksi epäillyistä naisia oli 19,6 prosenttia ja vuonna 2015 vastaava osuus oli 22,2 prosenttia.

Vanhempien alaikäisiin lapsiinsa kohdistamasta väkivallasta noin kolmannes oli naisten tekemää. Naisten tekemän väkivallan osuus oli kuitenkin sitä suurempi, mitä nuorempi lapsi on uhrina. Kun uhri oli alle 6-vuotias, epäilty oli nainen (lapsen äiti) 36,9 prosentissa tapauksista. Kun uhri oli 15–17-vuotias, oli epäilty nainen 31,6 prosentissa tapauksista. Absoluuttiset luvut ovat melko pieniä, joten pienetkin muutokset voivat vaikuttaa prosenttosuuksiin suuresti.

Vanhempien alaikäisiin lapsiinsa kohdistama väkivalta 2015

Uhrin ikä/epäilty	Mies		Nainen		Epäillyt yhteensä
	lkm	%	lkm	%	
0 - 6	522	63,0	306	36,9	828
7 - 14	673	62,8	398	37,1	1 071
15 - 17	162	68,3	75	31,6	237
Yhteensä	1 357	63,5	779	36,4	2 136

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan toistuvuus

Vuosien 2009–2015 aikana perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhreiksi joutuneista 3 500 oli henkilöitä, jotka ovat olleet poliisin tiedon mukaan perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrina vähintään kahtena eri vuonna ja 650 kolmena eri vuonna. Kahtena vuonna uhriksi joutuneista naisia oli 76 prosenttia ja kolmena vuonna uhriksi joutuneista 85 prosenttia. Alaikäisiä useampana vuonna uhriksi joutuneita oli 470.

Henkilö voi tilastoissa olla perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrina useamman kerran myös saman vuoden aikana. Vuoden 2015 perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapauksia oli 8 800 ja niissä oli 6 900 eri uhria. Uhreista noin 1 300 oli henkilöitä, jotka joutuivat perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhriksi useammin kuin kerran vuoden 2015 aikana.

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrien ikä- ja sukupuolijakauma poikkeaa yleisesti väkivaltarikoksien uhrien ikä- ja sukupuolijakaumasta. Vuonna 2015 perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrin olivat naisia 67,9 prosentissa tapauksista kun yleisesti väkivaltarikoksien uhrin olivat naisia 45,1 prosentissa tapauksista. Perhe- ja lähisuhdeväkivaltarikoksissa uhri oli useammin mies kuin nainen ainoastaan alle 15-vuotiaiden uhrien tapauksessa. Yleisesti väkivaltarikoksien uhrin ovat useammin miehiä kuin naisia. Lisätietoja löytyy liitetäulukosta.

Aineisto

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta-aineisto on muodostettu rekisteritietojen pohjalta. Uhrille ja epäillylle on yhdistetty Tilastokeskuksen aineistoista kotipaikkatietoja, tieto perheasemasta sekä lapsista, vanhemmista, aviopuolisosta ja rekisteröidystä puolisosta. Perheaseman ja asuintietojen perusteella on päätelty asuvatko uhri ja epäilty avoliitossa. Rekisteriaineistojen tiedot ovat tilastovuoden tietoja. Aineistossa on myös huomioitu sellaiset tapaukset, joissa uhri ja epäilty ovat tilastovuotta edeltävänä vuonna asuneet avoliitossa. Tilastoon on poimittu kaikki tilastovuonna ilmoitetut rikokset, joten rikos on voinut tapahtua myös aiempina vuosina. Perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan liittyvinä rikoksina huomioidaan rikoslain 20 luvun seksuaalirikoksien ja 21 luvun henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikoksien lisäksi vapaudenriisto (RL 25:1–2§), laiton uhkaus (25:7§), vainoaminen (25:7a§) ja pakottaminen (25:8§).

Poliisin tietoon tullut rikollisuus –tilasto ja pakkokeinot –tilasto yhdistettiin maaliskuussa 2015. Tätä aiemmin julkaistut tiedot löytyvät tilastojen vanhoilta kotisivuilta. Poliisin tietoon tullut rikollisuus -tilaston www-sivut: <http://www.tilastokeskus.fi/til/polrik/index.html> ja Pakkokeinot-tilaston www-sivut: <http://tilastokeskus.fi/til/pkei/index.html>

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrien ikä ja sukupuoli verrattuna eräiden väkivaltarikoksien uhriin 2015.....5

Laatuseloste: Rikos- ja pakkokeinotilasto.....6

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrien ikä ja sukupuoli verrattuna eräiden väkivaltarikosten uhriin 2015

Ikä/sukupuoli	Mies		Nainen	
	Perhe- ja lähisuhdeväkivalta	Väkivaltarikokset	Perhe- ja lähisuhdeväkivalta	Väkivaltarikokset
Uhrin ikä yhteensä	32,1	54,9	67,9	45,1
0 - 14	56,0	56,2	44,0	43,8
15 - 17	38,9	50,7	61,1	49,3
18 - 20	23,7	57,3	76,3	42,7
21 - 24	19,8	57,1	80,2	42,9
25 - 34	22,2	56,9	77,8	43,1
35 - 44	22,7	52,0	77,3	48,0
45 - 54	26,4	51,4	73,6	48,6
55 - 64	32,7	55,2	67,3	44,8
65 -	34,3	55,4	65,7	44,6

Laatuseloste: Rikos- ja pakkokeinotilasto

1. Tilastotietojen relevanssi

Rikos- ja pakkokeinotilasto keskittyy rikollisuutta koskevien alueellisten jakaumien sekä poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen käyttämien pakkokeinojen kuvaamiseen. Tilasto sisältää tietoja ilmi tulleiden rikosten laadusta ja määrästä. Lisäksi selvitetään poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tutkimien ja selvittämien rikosten määrä sekä tapaukset, joissa ilmoitus on todettu aiheettomaksi. Selvitetystä rikoksista ilmoitetaan myös syylliseksi epäillyt sekä heidän ikänsä, kansalaisuus ja joitain sosioekonomisia taustatekijöitä. Pakkokeinojen osalta alueluokituksena on poliisilaitos, rikosten osalta kunta.

Vuoden 2009 alusta lähtien luvuissa ovat mukana myös tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleet rikokset. Muutoksen vaikutukset rikosten vertailtavuuteen eivät ole suuria. Yleisimmistä rikostyypeistä muutos vaikuttaa lähinnä huumausainerikosten vertailtavuuteen.

Tilasto sisältää myös tietoja perheväkivallasta, rikosten uhreista ja kunnallisesta pysäköinninvalvonnasta sekä eräistä poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen suorittamista tehtävistä kuten itsemurhien, hirvieläinkolarien, palonsyiden yms. tutkimuksista. Nämä luvut kuvaavat poliisin tehtäviä, eivätkä siten ole suoraan tulkittavissa esimerkiksi itsemurhien määräksi. Itsemurhien määrää kuvataan Tilastokeskuksen kuolemansyyt-tilastossa osoitteessa <http://www.tilastokeskus.fi/til/ksyyt/index.html> Tilasto sisältää tiedot pakkokeinolakiperusteisista pakkokeinoista. Niillä pyritään poikkeuksetta rikoksen selvittämiseen. Lisäksi tilasto sisältää ns. poliisilakiperusteiset kiinniotot, niillä taas pyritään suojaamaan kohteena olevaa henkilöä itseään tai estämään kohtuuton häiriön tai vahingon aiheuttaminen. Poliisilakiperusteisen kiinnioton kohteeksi joutuneista henkilöistä käytetään usein nimitystä 'päihtyneenä säilöönnotetut', joita heistä on valtaosa. Poliisilakiperusteista kiinniotta ei ole kuitenkaan rajattu pelkästään päihtyneisiin.

Lisäksi tilasto sisältää ulkomaalaislakiperusteisia pakkokeinoja, joista esimerkkinä voidaan mainita 'ulkomaalaisen säilöönotto'. Osan pakkokeinoista voi päättää poliisi itse, osa edellyttää tuomioistuimen päätöstä. Tilastossa pakkokeinot, joiden lyhenne päättyy O -kirjaimen, ovat tuomioistuimen hyväksymiä.

Tilasto ei sisällä tietoja telekuuntelusta, televalvonnasta eikä teknisestä tarkkailusta pakkokeinona. Tilasto ei myöskään sisällä tietoja liiketoimintakielloista. Liiketoimintakielloista on saatavissa tietoa Syytetyt, tuomitut ja rangaistukset –tilastosta osoitteesta <http://tilastokeskus.fi/til/syyttr/index.html>.

Tilastolla kuvataan vain rikoksia, joista on tehty rikosilmoitus, rangaistusvaatimusilmoitus tai annettu rikesakko. Suuri osa rikoksista jää piiloon, toisin sanoen ne eivät tule tietoon tai niitä ei rikoksina ilmoiteta.

Tilastoitujen rikosten määriin vaikuttavat esimerkiksi muutokset valvonnassa, lainsäädännössä sekä kansalaisten halukkuudessa ilmoittaa rikoksista poliisille.

Tilasto kuvaa rikoksia, jotka ovat tulleet tietoon tilastokauden aikana. Rikos voi olla tapahtunut aiemminkin. Tilasto kuvaa pakkokeinoja, joita on käytetty kalenterivuoden aikana. Niiden taustalla oleva rikos on voinut tapahtua aiemmin.

Rikoksella tarkoitetaan tekoa, josta lainsäädännössä on säädetty rangaistus. Poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tehtävänä on tutkia rikos, suorittaa esitutkinta ja jättää selvitetty rikos syyttäjän harkintaan. Lievemmissä tapauksissa laissa säädetyn perustein voidaan rikos jättää ilmoittamatta syyttäjälle.

Rikos kirjataan tehdyksi rikoksen tekopaikan mukaan.

Pääsääntönä on, että henkilö esitetään tilastossa yhtä monta kertaa kuin häntä epäillään rikoksesta (henkilöiden bruttomäärä).

Tilastoyksikkönä on käytetty rikosta. Mikäli useita henkilöitä on yhdessä ryhtynyt samaan rikokseen, rikosten lukumääräksi on merkitty yksi.

Lukuihin sisältyvät rikoksen yritykset, poikkeuksena erillisenä ryhmänä esitettävät tapon, murhan ja surman yritykset sekä tuhotyön yritykset. Avunanto ja yllytys rikokseen esitetään sen rikoksen nimikkeellä, johon osallisuudesta on kysymys.

Pääasiallisen toiminnan käsite kuvaa henkilön taloudellisen toiminnan laatua. Tässä tilastossa pääasiallinen toiminta on ryhmitelty seuraavasti:

- työlliset
- työttömät
- opiskelijat, koululaiset
- eläkeläiset, työttömyyseläkeläiset
- muut työvoiman ulkopuolella olevat
- ei väestötietoja

Luokitus perustuu tietoihin henkilön toiminnasta vuoden viimeisellä viikolla. Tiedot pääasiallisesta toiminnasta perustuvat eri rekistereistä saatuihin tietoihin. 0–14-vuotiaat kuuluvat ryhmään 'opiskelija, koululainen'. Tieto kuvaa henkilön toimintaa vuonna 2013.

Koulutusaste on tässä tilastossa ryhmitelty seuraavasti:

- perusaste
- keskiaste
- alin korkea-aste
- alempi korkeakouluaste
- ylempi korkeakouluaste
- alle 15-vuotiaat
- ei väestötietoja

Tiedot henkilön koulutuksesta saadaan Tilastokeskuksen tutkintorekisteristä. Käytetyt tiedot ovat vuodelta 2014.

Sosioekonomisen aseman muodostaminen henkilölle perustuu tietoihin henkilön pääasiallisesta toiminnasta, ammatista, ammattiasemasta sekä toimialasta. Sosioekonominen asema on tässä tilastossa ryhmitelty seuraavasti:

- yrittäjät
- ylemmät toimihenkilöt
- alemmat toimihenkilöt
- työntekijät
- opiskelijat
- eläkeläiset
- muut
- tuntematon
- ei väestötietoja

7–15-vuotiaat on sijoitettu ryhmään 'opiskelijat' ja 0–6-vuotiaat ryhmään 'muut'. Luokkaan 'muut' kuuluvat pitkäaikaistyöttömät ja muualla luokittelemattomat. Käytetyt tiedot ovat vuodelta 2013.

Valtionveronalaiset tulot: Ansiotulot + pääomatulot. Tiedot perustuvat verohallituksen verotietokannan valtionveronalaisia tuloja koskeviin tietoihin. Ryhmään 'muut' sisältyy tulottomat ja tuntemattomat rekisteröityyn väestöön kuuluvat (vakinaisesti ja tilapäisesti Suomessa asuvat), mutta ei henkilötunnuksettomat. Käytetyt tiedot ovat vuodelta 2014.

Käytettävissä olevat tulot: Käytettävissä olevat tulot = palkkatulot + yrittäjätulot + omaisuustulot + saadut tulonsiirrot - maksetut tulonsiirrot. Käytetyt tiedot ovat vuodelta 2014 ja niiden kuvaamiseen käytetään samaa luokitusta kuin valtionveronalaisien tulojen kuvaamiseen.

Syntyperä: Henkilö on suomalaista syntyperää, jos vähintään hänen toinen vanhempansa on syntynyt Suomessa. Ulkomaista syntyperää ovat ne henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Lisäksi luokittelussa on henkilön syntymämaa: Suomessa tai ulkomailla.

Pääasiallisen toiminnan, koulutusasteen, sosioekonomisen aseman ja valtionveronalaisien tulojen ryhmään 'ei väestötietoja' kuuluvat sellaiset henkilöt, joilla ei ole suomalaista henkilötunnusta. Tällaisia henkilöitä ovat Suomessa rekisteröityyn väestöön kuulumattomat, kuten turistit ja muut Suomessa väliaikaisesti vierailevat.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tilasto perustuu kokonaisaineistoon. Tilaston perusaineisto on saatu poliisin käytössä olevasta automaattiseen tietojenkäsittelyyn perustuvasta rikosilmoitusjärjestelmästä, josta tässä yhteydessä käytetään lyhennettä PATJA.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Tilastokeskukseen toimitettu neljännesvuosiaineisto tarkentuu tilastovuoden aikana poliisin tutkinnan edetessä. Vuosiaineistosta tilastovuotta seuraavan vuoden helmikuussa poimittavat tiedot poikkeavat jossain määrin neljännesaineiston tiedoista.

Tilastossa ovat kaikki edellä mainitut poliisin määräämät pakkokeinot ja kaikki poliisin tuomioistuimen päätettäväksi jättämät pakkokeinot. Suhteellisen harvinaiset tapaukset, joissa tuomioistuin ei ole hyväksynyt pakkokeinoa tai on muuttanut sitä, eivät välttämättä näy tilastossa.

Nykyiset tilastot kuvaavat hyvin rikollisuutta ja sen muutoksia. Tilastokeskuksessa on analysoitu rikosilmoitusaineistosta tapausten selosteosat vuoden 1998 väkisinmakaamisten ja törkeiden pahoinpitelyjen sekä vuoden 2007 lapsen seksuaalisten hyväksikäyttöjen ja törkeiden ryöstöjen osalta. Selosteet olivat laadultaan hyviä. Rikosten lukumäärätiedot ja rikoksista rekisteriin kirjatut tiedot olivat selosteiden kanssa yhtäpitäviä. PATJA-järjestelmään kirjattavat tiedot osoittautuivat luotettaviksi. Tilastojen perusaineistona PATJA-järjestelmää voidaan pitää hyvänä.

Vuoden 2006 luvuissa esiintyneet virheellisyudet on korjattu nyt esitettävään taulukkoon.

Väärennysrikoksiin syylliseksi epäiltyjen määrä oli poikkeuksellisen suuri vuonna 2007. Tämä johtuu Imatralla ilmi tulleesta rikossarjasta.

Vuonna 2010 Pohjanmaalla raiskausrikosten lisääntyminen johtui yhteen rikosilmoitukseen kirjatusta usean osateon käsittävästä tapahtumasarjasta.

Lievät pahoinpitelyt siirtyivät vuoden 2011 alusta virallisen syytteen alaisiksi silloin, kun ne kohdistuvat alaikäiseen, tekijälle läheiseen henkilöön tai henkilöön, joka suorittaa työtehtäviään. Tähän asti rankaiseminen lievästä pahoinpitelystä on edellyttänyt, että uhri vaatii tekijälle rangaistusta. Jatkossa esitutkinnan käynnistäminen ja tekijän saattaminen vastuuseen eivät ole enää riippuvaista uhrin tahdosta.

4. Tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tietoon tullutta rikollisuutta kuvaavat neljännesvuosiaineistosta poimittavat tiedot valmistuvat tilastokautta seuraavan kuukauden kuluessa.

Tietoon tullut rikollisuus vuositilaston perusaineisto poimitaan poliisin PATJA-järjestelmästä tilastovuotta seuraavan helmikuun alussa. Tulokset valmistuvat huhtikuun aikana.

Pakkokeinojen aineisto poimitaan poliisin PATJA-järjestelmästä tilastovuotta seuraavan helmikuun alussa. Tulokset valmistuvat touko–kesäkuun aikana.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys

Tietoon tullut rikollisuus –vuositilasto julkaistaan huhtikuun loppuun mennessä.

Tietoon tullut rikollisuus –neljännesvuositilasto julkaistaan 4 kertaa vuodessa tilastokautta seuraavan kuukauden kuluessa.

Pakkokeinojen tilasto julkaistaan vuosittain touko-kesäkuussa.

Tarkempia tietoja poliisin tietoon tullut rikollisuus -tilastosta löytyy tilaston www-sivuilta. Lisätietoja voi pyytää myös Tilastokirjaston tietopalvelusta sekä oikeustilastojen asiantuntijoilta. Mahdollisuudesta saada tilastoaineistoja tutkimuskäyttöön voi tiedustella Tilastokeskuksen tutkijapalvelusta.

Tietoja poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleista rikoksista sekä pakkokeinoista on Tilastokeskuksen maksuttomassa StatFin-tilastopalvelussa osoitteessa http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/databasetree_fi.asp.

Rikos- ja pakkokeinotilaston www-sivut: <http://tilastokeskus.fi/til/rpk/index.html>

Tilastokirjaston tietopalvelu: http://www.tilastokeskus.fi/tup/kirjasto_tieto/info.html tai puhelimitse arkena ma-pe klo 9.00–16.00 numerosta 029 551 2220.

Oikeustilastojen yhteydenottolomake: <http://www.tilastokeskus.fi/til/rpk/yht.html>

Poliisin tietoon tullut rikollisuus –tilasto ja pakkokeinot –tilasto yhdistettiin maaliskuussa 2015. Tätä aiemmin julkaistut tiedot löytyvät tilastojen vanhoilta kotisivuilta. Poliisin tietoon tullut rikollisuus -tilaston www-sivut: <http://www.tilastokeskus.fi/til/polrik/index.html> ja Pakkokeinot-tilaston www-sivut: <http://tilastokeskus.fi/til/pkei/index.html>

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Tilastoissa käytetään julkaisuhetkenä voimassa olevaa alueluokitusta. Taulukoissa, joissa esitetään muutos edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan, aikaisempien vuosien luvut on muutettu vastaamaan uusinta alueluokitusta, jotta tilastot olisivat vertailukelpoisia.

Pakkokeinoissa alueluokituksena käytetään julkistamishetkellä voimassa olevaa poliisilaitosluokitusta. Poliisilaitosten määrä väheni vuoden 2009 alusta 90:stä 24:ään. Vuodesta 2009 lähtien tiedot esitetään uuden poliisilaitosjaon mukaisesti. Tilastokeskuksen StatFin-tilastopalveluun jäävät lisäksi vuodet 2004–2008 aikaisempien poliisilaitosten mukaisesti tehtyinä. Vuonna 2014 poliisilaitosten määrä laski 12:sta ja vuoden 2013 pakkokeinot on tilastoitu uudella poliisilaitosjaolla.

Lainmuutokset vaikeuttavat vertailua eri vuosien ja eri rikostyyppien välillä.

Tilastoilla kuvataan yksittäisten rikosten määriä. Suuret rikossarjat saattavat paljastuessaan aiheuttaa kymmenien, joissain tapauksissa jopa tuhansien rikosten lisäyksen tilastossa. Seuraavana vuonna luvut useimmiten palaavat entiselleen. Ongelma korostuu, kun tehdään suhteellisen harvinaisista rikoksista alueellisia vertailuja rikollisuuskehityksestä.

Rikosten määrän laskentaperusteissa tapahtuvat muutokset vaikeuttavat rikosten määrän vertailtavuutta eri vuosina. Kun esimerkiksi petosten lukumäärän laskentaperuste muuttui 1991, niin muutos ei vaikuttanut pelkästään petosten määrään, vaan myös rikosten kokonaislukumäärän vertailtavuus edellisiin vuosiin vaikeutui.

Tilastoitujen rikosten määriin vaikuttavat esimerkiksi muutokset poliisin valvonnassa, lainsäädännössä sekä kansalaisten halukkuudessa ilmoittaa rikoksista poliisille.

Suomen virallisessa tilastossa (sarja XXIII, uusi sarja Oikeus) on julkaistu Poliisin tietoon tullut rikollisuus -tilastoa vuodesta 1927 lähtien. Tietojen saanti perustuu valtioneuvoston päätökseen 11.12.1926 (nro 321/1926), jolla poliisipiirit on määrätty antamaan oikeustilastoja varten tiedot tietoon tulleista rikoksista. Sisäasiainministeriö ja Tilastokeskus ovat sopineet tiedonkeruun ja tietosisällön myöhemmistä muutoksista. Kaudelle 1971–1979 sisäasiainministeriö on antanut ohjeet Poliisin käsikylehdessä nro 2/1971 ja vuodesta 1980 lähtien kiertokirjeessä 7.12.1979 nro 4616/402/79. Vuodelle 1991 ohjeet on annettu kirjeessä 15.3.1991 nro 900/69/91 ja vuodesta 1992 alkaen 31.1.1992 päivätyssä kirjeessä. Myös vuosina 1938, 1945 ja 1951 on tehty muutoksia, joilla on ollut huomattava vaikutus tilaston sisältöön.

Vuodesta 1954 lähtien Poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tullut rikollisuus-tilaston yhteydessä on julkaistu tietoja myös tullirikoksista.

Maksuttoman Statfin –tietopalvelun poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tullut rikollisuus- tietojen aikasarjat alkavat vuodesta 1980.

Vuoden 2010 alussa lukuihin lisättiin tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleet rikokset. Nämä tiedot esitetään vuodesta 2009 alkaen. Muutos lisäsi kaikkien rikosten lukumääriä noin kaksi prosenttia. Huumausainerikokset lisääntyivät muutoksen johdosta 6-8 prosenttia.

Vuoden 2012 loppuvuoden ja vuoden 2013 alkuvuoden liikenneturvallisuuden vaarantamista koskevat luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia, sillä tuli ilmi, että automaattisen liikennevalvonnan loppuvuonna 2012 havaitsemia ylinopeuksia on kirjattu vuoden 2013 alkupuolelle.

Pakkokeinoja on tilastoitu samankaltaisesti vuodesta 2002 lähtien.

Lainmuutokset vaikeuttavat myös pakkokeinojen vertailua eri vuosien ja eri pakkokeinotyyppien välillä. Esimerkiksi henkilökatsastuksiin sisältyvä DNA-tunnisteiden ottoa koskeva lainsäädäntö muuttui 2004 alusta (Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimesta 22.8.2003/761 ja Pakkokeinolaki 27.6.2003/646). Muutos aiheutti sen, että DNA-tunnisteiden otto muuttui normaaliksi tutkimusrutiiniksi. Pakkokeinojen määriin voivat vaikuttaa esimerkiksi muutokset poliisin rikostutkimuskäytännöissä tai päihityneiden huollossa.

RIKOS:

Uusi tieliikennelaki(267/81) tuli voimaan 1.4.1982. Tilastossa lakia sovellettiin vuoden alusta lähtien. Luvut eivät lainmuutoksesta johtuen vastanneet aikaisempien vuosien lukumääriä eri liikenne rikostyypeissä.

Rikesakkolaki (66/83) ja Laki rikesakosta tieliikenteessä (68/83) tulivat voimaan 1.9.1983. Lain mukaan voidaan tieliikennelain (267/81) tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten rikkomisesta antaa rikesakko, mikäli rikkomuksen katsotaan aiheuttaneen vain vähäistä vaaraa tai haittaa.

Poliisiin antamat rikesakot 1.9.1983 lähtien sisältyvät tilastoon.

Kavallusrikosten tilastointikäytäntöä muutettiin vuodesta 1983 lähtien, usean osateon käsittävät kavallusrikokset tilastoidaan yhtenä rikoksena.

1.1.1991 tuli voimaan laki rikoslain muutoksesta (769/90), muutos koski omaisuus-, vaihdanta- ja talousrikoksia. Muutos oli rikoslain kokonaisuudistuksen ensimmäinen vaihe, se sisälsi myös senkaltaisia periaatteellisia muutoksia, että eräiden rikosluokkien osalta vertailtavuus aikaisempiin vuosiin katkesi. Tuli uusia rikosnimikkeitä, ja osin myös samoina säilyneiden nimikkeiden sisältö muuttui. Ongelmallisia tässä suhteessa ovat irtaimen omaisuuden luvatonta käyttöä koskevat rikokset, ja niistä erityisesti ns. moottoriajoneuvojen anastukset, petos- ja maksuvälinepetosrikokset ja väärennysrikokset. Muiden yleisten tavanomaisen omaisuusrikosten osalta vertailukelpoisuus aikaisempiin vuosiin säilyi. Tilaston tietosisältöä muutettiin vastaamaan uudistettua lainsäädäntöä. Maksuvälinepetosten tilastointikäytäntö muuttui vuonna 1991. Muutos vähensi tilastoitujen rikosten määrää.

Rikoksen yhtymistä koskevan lainsäädännön uudistamisen (697/91) johdosta ei tilastoinnissa vuoden 1992 alusta lukien otettu huomioon käsitettä yksin teoin tehdystä rikoksesta. Aikaisemmin yksin teoin tehdyt rikokset oli tilastoitu muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta vain päärikoksen mukaan. Päärikoksella tarkoitetaan rikosta, josta laissa määrätty rangaistus on ankarin. Tilastointitavan muutos lisäsi jossain määrin tilastoitujen rikosten määrää.

Huumausainerikoksia koskevat uudet säädökset tulivat voimaan 1.1.1994. Ne muodostavat rikoslain 50 luvun. Lainmuutoksen takia ainoastaan huumausainerikosten kokonaismäärät ovat vertailukelpoisia edellisten vuosien vastaaviin lukuihin. Vaikka tilastointikäytäntöä ei lainmuutoksen seurauksena muutettu oli vuoden 1994 huumausainerikosten tilastointi poliisi-piireissä jossain määrin epäyhtenäistä.

Huumausainerikoksia arvioidaan kirjatun kymmenisen prosenttia todellista enemmän. 1.9.1994 tulivat voimaan liikennejuopumuksia koskevat uudet säädökset. Tärkeän rattijuopumuksen promilleraja laski 1,5:sta 1,2:een. Lainmuutoksen vuoksi vain rattijuopumusten yhteismäärät ovat vertailukelpoisia edellisiin vuosiin. Vesiliikennejuopumuksen uudeksi rajaksi vahvistettiin yksi promille entisen 1,5 promillen asemesta.

1.9.1995 tuli voimaan laki Rikoslain muutoksesta (578/95). Rikosnimikkeistön muutoksen vaikutukset tietojen vertailtavuuteen aikaisempiin vuosiin olivat vähäiset.

Seuraavassa esitetään uuden nimikkeen vastaavuus aikaisemmin käytössä olleeseen nimikkeeseen:

Vanha nimike --> Uusi nimike

- Tappo --> Tappo
- Tappo --> Surma
- Tapon tai murhan yritys --> Tapon, murhan tai surman yritys
- Lapsentappo --> Lapsensurma

- Kuolemantuottamus --> Kuolemantuottamus, törkeä kuolemantuottamus
- Ruumiinvamman tai sairauden tuottamus --> Vammantuottamus, törkeä vammantuottamus
- Murhapoltto --> Tuhotyö, liikennetuhotyö, törkeä tuhotyö
- Murhapolton yritys --> Tuhotyön, liikennetuhotyön, törkeä tuhotyön yritys

Tuhotyötä ja murhapolttoa koskevat rikosnimikkeet eivät kuitenkaan ole täysin vertailukelpoisia. Tuhotyö käsittää murhapolton lisäksi myös aiemmin muihin nimikkeisiin kuuluneita tapauksia.

1.1.1995 voimaan tullut uusi Alkoholilaki (1143/94) aiheutti muutoksia rikosluokitteluun. Käytöstä poistettiin nimike 'alkoholipitoisen aineen nauttiminen yleisellä paikalla'. Vuoden 1995 huumausainerikosten tilastointi oli poliisipiireissä jossain määrin epäyhtenäistä.

Vuonna 1996 otettiin käyttöön seuraavat uudet rikosnimikkeet: sotilasrikokset, työrikokset, ympäristörikokset, eräiden aineettomien oikeuksien loukkaaminen. Uusina tietoina esitetään syylliseksi epäiltyjen naisten ikäjakauma sekä henki- ja pahoinpitelyrikosten tapahtumapaikka.

Vuodesta 1997 lähtien esitetään tieto syylliseksi epäillyn kansalaisuudesta.

Rikoksia oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan sekä seksuaalirikoksia koskevat uudet säädökset tulivat voimaan 1.1.1999. Ne muodostavat rikoslain 15, 16, 17 ja 20 luvun. 1.10.1999 tulivat voimaan liikennerikoksia koskevat uudet säädökset rikoslain 23 lukuun. Taulukon rikosnimikkeet on ryhmitelty uuden lainsäädännön mukaan. Nyt esitettävät rikoslakirikokset sisältävät aiemmin tieliikennelakiin kuuluneita rikoksia.

1.4. 2000 muutettiin eräiden rikostyyppien tilastointikäytäntöä. Rauhanrikkomiset (Rikoslaki 24 luku) tilastoidaan siten, että usean osateon käsittävä tapahtumasarja merkitään yhtenä rikoksena. Samalla tavoin tilastoidaan hautarauhan rikkomiset ja lähestymiskiellon rikkomiset. Viimeksi mainitut sisältyvät rikosryhmään 'muut rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan'.

1.9.2001 tuli voimaan uusi huumausainerikoksia koskeva säädös. Rikosluokitukseen lisättiin nimike huumausaineen käyttörikos.

1.10.2002 tulivat voimaan uudet moottorikulkuneuvon käyttövarkauksia koskevat säädökset. Rikosluokitukseen lisättiin kaksi uutta nimikettä: moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus sekä törkeä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus. Aiemmin nämä rikokset tilastoitiin moottoriajoneuvoon kohdistuviksi luvattomiksi käytöiksi.

1.1.2003 uutena rikosnimikkeenä otettiin käyttöön muu ajoneuvorikkomus.

1.10.2003 tuli voimaan uusi Järjestyslaki. Rikosluokitukseen lisättiin nimike järjestyslain rikkomiset.

Vuodesta 2003 lähtien esitetään rattijuopumusten yhteydessä tieto syylliseksi epäillyn käyttämästä päihteestä.

Vuodesta 2004 lähtien esitetään syylliseksi epäillyn käyttämää päihdettä koskeva tieto: muun päihteen ja alkoholin yhteiskäyttö (sekakäyttö). Aiemmin nämä tiedot esitettiin kohdassa muun päihteen vaikutuksen alaisena.

1.1. 2004 otettiin käyttöön uutena rikosnimikkeenä järjestyslain rikkomiset. Nimikkeistöstä poistettiin järjestyssääntörikkomus, poliisimääräyksen rikkomisen.

Aserikoksia koskeva rikoslain 41 luku tuli voimaan 1.6. 2007. Nämä rikokset sisältyvät uudistettuun rikosnimikkeeseen rikokset rikoslain 41, 42 ja 43 lukua vastaan. Muutos ei vaikuta rikosten kokonaisuuteen.

Vuoden 2009 alusta otettiin käyttöön uusi rikosten ryhmittely.

A Omaisuusrikokset

B Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset

C Seksuaalirikokset

D Rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan

E Eräät liikennerikokset

F Muut rikokset

Myös rikosnimikkeistön rakennetta on muutettu:

Eräät liikenne rikokset ryhmässä (E) ei esitetä liikenneturvallisuuden vaarantamisia eikä liikennepakoja tieliikenteessä.

Muut rikokset ryhmä (F) koostuu ryhmiin A-E kuulumattomista rikoslakia vastaan tehdyistä rikoksista sekä rikoslain ulkopuolisista rikoksista.

Jako rikoslakirikoksiin ja muihin rikoksiin on poistettu.

Tilastoon on muodostettu omana ryhmänään liikenneturvallisuuden vaarantamiset, liikennepaot tieliikenteessä, liikenne rikkomukset, tieliikenteen sosiaalilainsäädännön rikkomiset ja ajoneuvorikkomukset.

Uudistuksen tavoitteena on parantaa rikosten vertailtavuutta eri vuosien kesken sekä edistää niiden kansainvälistä vertailukelpoisuutta.

Alkoholirikoksia koskeva rikoslain 50a luku ja alkoholilain muutos tulivat voimaan 1.11. 2009 Uusina rikosnimikkeinä otettiin käyttöön alkoholirikos, törkeä alkoholirikos, lievä alkoholirikos ja alkoholirikkomus. Lainmuutoksen vuoksi vain alkoholirikosten ja -rikkomusten yhteismäärä on vertailukelpoinen edellisiin vuosiin. Tapahtumakertatietoja ei tässä taulukossa esitetä.

Vuonna 2010 muutettiin asunnosta luvatta tunkeutuen tehtyjen varkausrikosten tilastointikäytäntöä. Vuodesta 2009 lähtien vapaa-ajan asuntoon ja muuhun asuntoon kohdistuneet varkausrikokset esitetään erillisinä tietoina.

Vuonna 2010 lisättiin tekopaikkaa kuvaavia tietoja seuraaville rikoksille: ryöstörikokset, vahingontekorikokset, tapon, murhan tai surman yritykset ja raiskausrikokset. Tiedot esitetään vuodesta 2009 alkaen.

Vuonna 2012 lisättiin syylliseksi epäiltyjen taustoja kuvaavia tietoja syylliseksi epäiltyjen valtionveronalaisista tuloista, koulutusasteesta, pääasiallisesta toiminnasta ja sosioekonomisesta asemasta. Sosioekonomista asemaa kuvaavan liitetaulukon 5. ja pääasiallista toimintaa kuvaavan liitetaulukon 6. väestötiedot ovat vuodelta 2012. Muissa liitetaulukoissa koko väestön tiedot ovat vuodelta 2013.

Vuonna 2013 lisättiin tieto syylliseksi epäiltyjen syntyperästä.

Vuoden 2013 elokuussa tulivat voimaan lait toisen henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelusta, törkeän ryöstön valmistelusta sekä panttivangin ottamisen valmistelusta.

Vainoaminen kriminalisoitiin 1.1.2014 alkaen.

1.9.2014 Rikoslain 20. luku (seksuaalirikoksista) uudistui. Rikoksien rangaistusasteikkoa kovennettiin ja 20:3§ (pakottaminen sukupuoliyhteyteen) kumottiin. Lakiin lisättiin 20:5a§ seksuaalinen ahdistelu.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Vuositilaston tiedot poikkeavat neljännesvuosittain esitetyistä ennakkollisista tiedoista.

Keskusrikospoliisi ja yksittäiset poliisilaitokset julkaisevat tietoja rikollisuudesta. Nämä luvut eroavat Tilastokeskuksen tiedoista aineiston poiminta-ajankohdasta ja erilaisista tiedonkeruukriteereistä johtuen.

Tilastossa käytetyt rikosluokitukset vuosilta 2004–2014 ovat Tilastokeskuksen verkkosivuilla osoitteessa <http://www.tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/rikokset/versio.html>.

Tilastossa käytetyt käsitteet ja määritelmät on kuvattu verkko-osoitteessa <http://www.tilastokeskus.fi/til/rpk/kas.html>.

Henkilötarkastuksiin ja kotietsintöihin liittyvistä takavarikoista esitetään vuodesta 2009 lähtien vain kokonaismäärät. Tarkempaa luokittelua ko. pakkokeinoista ei ole käytettävissä. Poliisilakiperusteisten säilöönottojen määrä ei määritelmällisistä syistä ole täysin sama kuin tietoon tullut rikollisuus -tilastossa esitetty päihtyneenä säilöön otettujen määrä.

Verikokeesta tehdyt humalatilan selvitysten määrät olivat vuosina 2009–2010 kirjautuneet järjestelmään puutteellisesti. Tämä usean tuhannen tapauksen poikkeama on huomioitava vertailtaessa pakkokeinojen kokonaismääriä. Vuoden 2010 luku oli vain 975, kun sen olisi pitänyt olla lähempänä vuoden 2011 lukua, joka oli 8 323.

Tuomioistuinten päättämistä pakkokeinoista on saatavissa tietoja tuomioistuintilastoista vuoden 2013 tilastoihin saakka.

Lisätietoja

Kimmo Haapakangas 029 551 3252
Vastaava tilastojohtaja:
Jari Tarkoma

rikos@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi

Lähde: Rikos- ja pakkokeinotilasto 2015, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 2342-9151 (pdf)